

Digitālais eiro un tā perspektīvas Latvijā

Reinis Vecbaštiks
Galvenais maksājumu un finanšu tirgus analītiķis

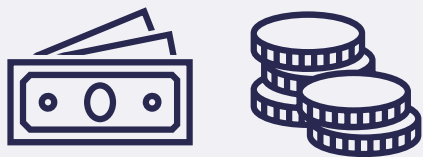

Esošie naudas veidi un norēķinu instrumenti

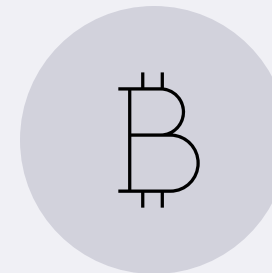
Centrālās bankas nauda

Skaidrā nauda, jeb
banknotes un monētas

Privātā nauda

Nauda mūsu kontos
komercbankās vai
elektroniskās naudas iestādēs

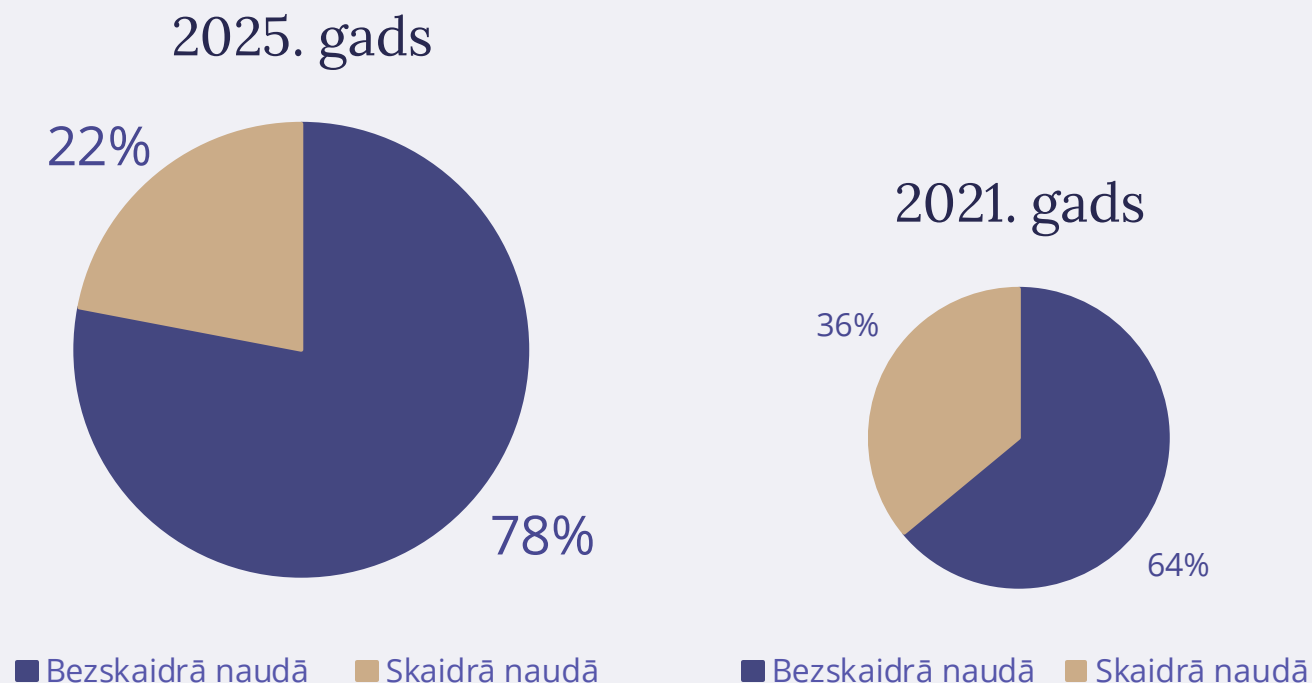

Privāti emitēti aktīvi

Kriptoaktīvi un stabilās
kriptomonētas

Maksājumu tendences Latvijā

- Bezskaidrās naudas norēķini dominē visos maksājumu gadījumos – tirdzniecības vietās, starppersonu norēķinos un internetā
- Pēdējo gadu laikā būtiski pieaug tiešsaistes maksājumu īpatsvars – 2024.g. 25% (2019.g. 7%)
- Lēnām, bet stabili pieaug norēķini izmantojot viedtālruni (24% aptaujāto Latvijas iedzīvotāju)
- Pieaugot bezskaidrās naudas norēķiniem, skaidrās naudas lietošana mazinās

Digitalizācijas radītie izaicinājumi

Eiro zonas atkarība no **trešo valstu** risinājumiem

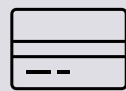
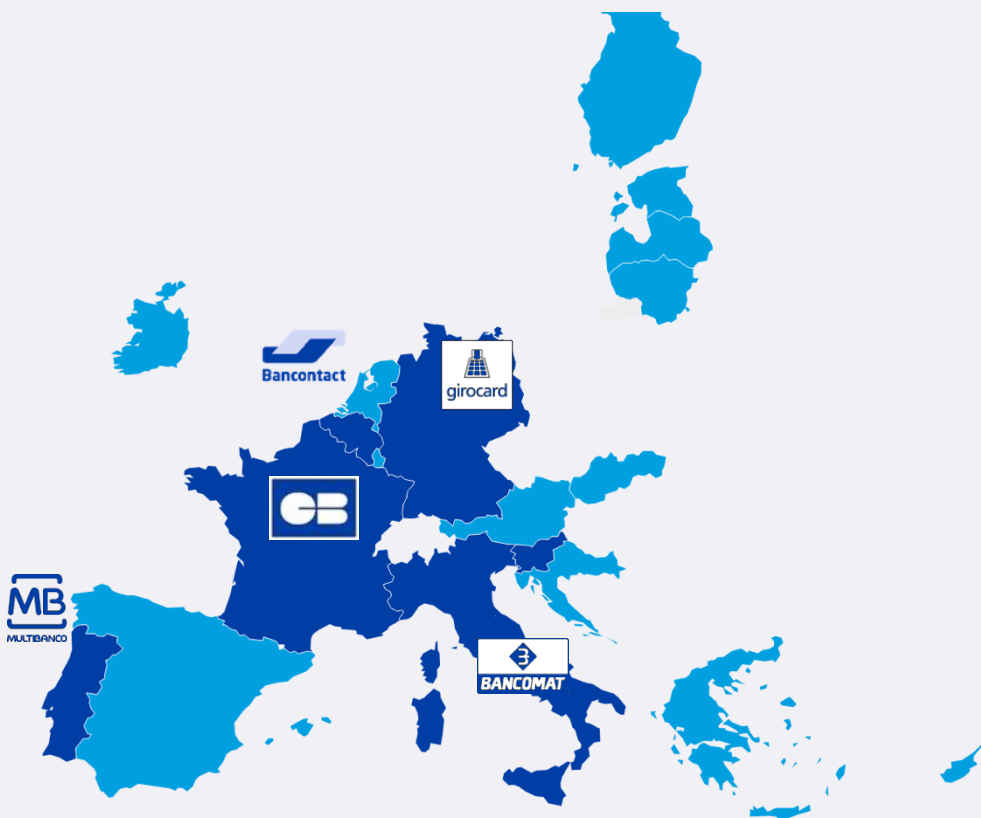

Globālo tehnoloģiju kompāniju dominance un **konkurences trūkums**

Maksājumu **pieejamība, privātums** un **noturība** krīzes situācijās

Stratēģiskā autonomija

Karšu maksājumi ir populārākais norēķinu instruments eiro zonā – 54% no visiem bezskaidrās naudas maksājumiem (2023)

Vietējās karšu shēmas saglabājas tikai 5 eiro zonas valstīs – **kopumā SKS apgūst 69% tirgus daļu**

Maksājumos, izmantojot viedtālruni, dominē arī vien pāris ne-Eiropas kompānijas (piem., Apple Pay, Google Pay)

Jo vairāk samazināsies skaidrās naudas lietošana, jo vairāk pieaugs mūsu atkarība no trešajām valstīm

Konkurence

Globālajiem tirgus dalībniekiem
ir tīkla efekta priekšrocības

ES risinājumiem ir limitēts tvērums un pielietojums

EPI/Wero un EuroPA nosedz vien atsevišķas eiro
zonas valstis un patreiz piedāvā P2P maksājumus

Pāris dalībnieku tirgus dominance

Nostāda mūsu tirgotājus negatīvos konkurences
apstākļos, kas noved pie augstākām komisijām

Finanšu (digitālā) iekļautība

Bankas
konti
93%

Atbalsts ir
nepieciešams
1 no 6

Digitāli
šķēršļi
25%

Privātums un datu aizsardzība

Jo vairāk izmantojam digitālus rīkus, jo vairāk datu **mēs dalām ar trešajām pusēm**

Katrs darījums rada digitālu pēdu – vai mēs esam **pietiekami informēti** par mūsu datu izmantošanu?

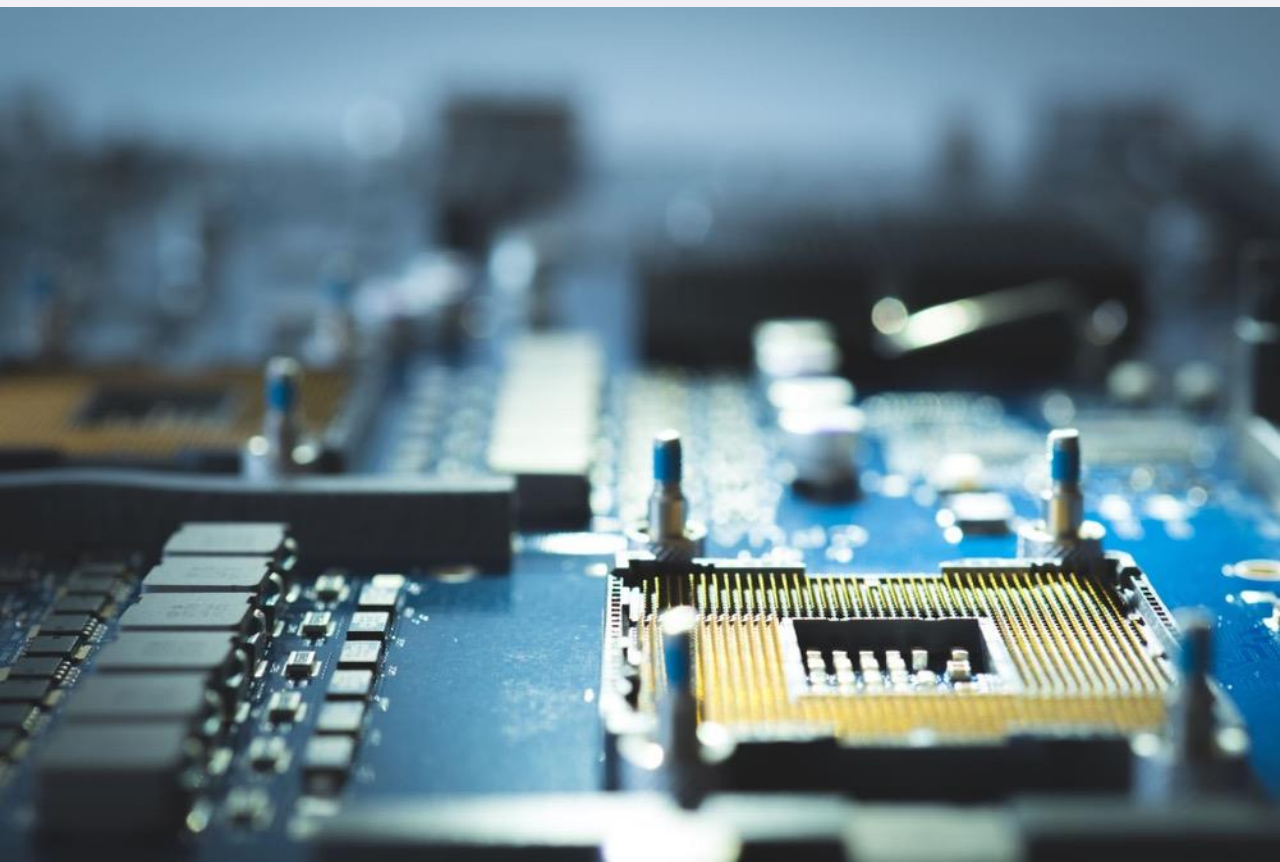
Pašreizējā situācijā nav privātu alternatīvu digitāliem maksājumiem

Privātuma saglabāšana digitālā vidē **ir prioritāra eiro zonas iedzīvotājiem**

Maksājumu nepārtrauktība krīžu situācijās

Digitālie norēķini ir atkarīgi no tehniskiem faktoriem (internets, elektrība)

Krīzes apstākļos to darbība var tikt traucēta (pieslēguma pārrāvums, kiberuzbrukums)

Neliels skaits esošo alternatīvu paaugstina riskus

Individuāli valstu centieni stiprināt noturību ir nepietiekami eiro zonas līmenī

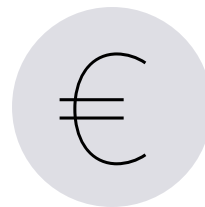

Esošā ģeopolitiskā situācija rada nepieciešamību stiprināt maksājumu drošību un noturību

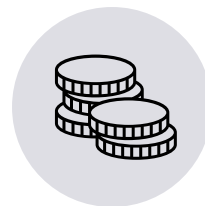

Digitālā eiro projekts – centrālās bankas naudas evolūcija

Digitālā eiro piedāvājums

Digitālais eiro būtu **alternatīva** esošajiem privātajiem risinājumiem (ar likumīga maksāšanas līdzekļa statusu)

Maksājumu pakalpojumu sniedzēji saglabā centrālo lomu ar iespēju saglabāt **ienākumu plūsmu**

Regulētas tirgotāju komisijas un tirgus alternatīva **uzlabotu tirgotāju pozīcijas**

Atvērta infrastruktūra, ko Eiropas tirgus dalībnieki spētu izmantot, lai **izvērstu savus risinājumus**

Plašas lietošanas iespējas, dažādas ierīces un tehnoloģijas

Lietojuma gadījumi

P2P maksājumi

Klātienes maksājumi

E-komercija

Savienojamība

Tiešsaistē

Bezsaistē

Lietotāju ierīces

Viedtālruni

Maksājumu kartes

Interneta saskarne

Lietotāju saskarnes

Digitālā eiro
aplikācija

Maksājumu
pakalpojumu
sniedzēja aplikācija

Internets

NFC

QR kodi

Privātums un datu aizsardzība

Eirosistēma nespēs identificēt personu pēc digitālā eiro maksājumiem

Finanšu pakalpojuma sniedzēji iegūs datus tādā apmērā, lai **izpildītu ES regulu prasības**

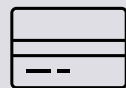
Visi privātie dati tiks **pasargāti balstoties uz ES datu aizsardzības likumu** (t.sk. GDPR)

Fokuss uz bezsaistes maksājumiem – informācija netiek dalīta ar trešām pusēm

Digitālā eiro nepieciešamība Latvijā

Nodrošināt, ka ikviena persona var
glabāt un izmantot centrālās bankas
naudu arī nākotnē

Uzlabota konkurence, īpaši POI
maksājumos

Mazināta atkarība no starptautiskajām
ne-Eiropas karšu shēmām

Stiprināta mazumtirdzniecības
maksājumu noturība

Digitālā eiro noturības stiprināšana (FI, EE, LV, LT)

Resilience by design

Mērķis ir nodrošināt, ka regula neierobežo dalībvalstu iespējas izmantot digitālo eiro krīžu apstākļos

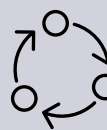
Dalībvalsts loma

Iespēja nodrošināt dE pamata pakalpojumus, būtisku MPS darbību traucējumu gadījumos

MPS maiņa krīzes apstākļos

Dalībvalsts var iniciēt digitālā eiro konta piekļuves maiņu no viena uz otru MPS (pašlaik Komisijas kompetence)

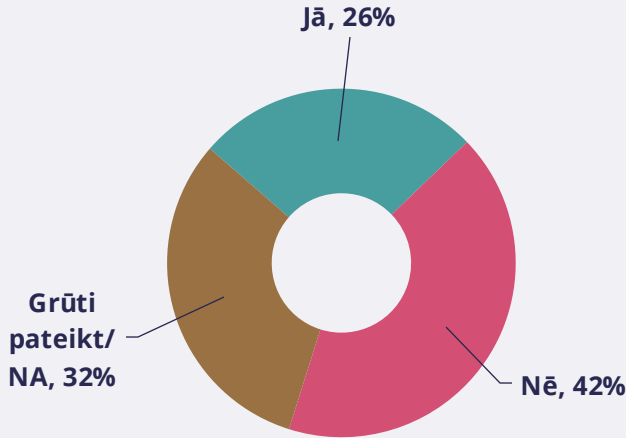

Ierobežojumu elastība

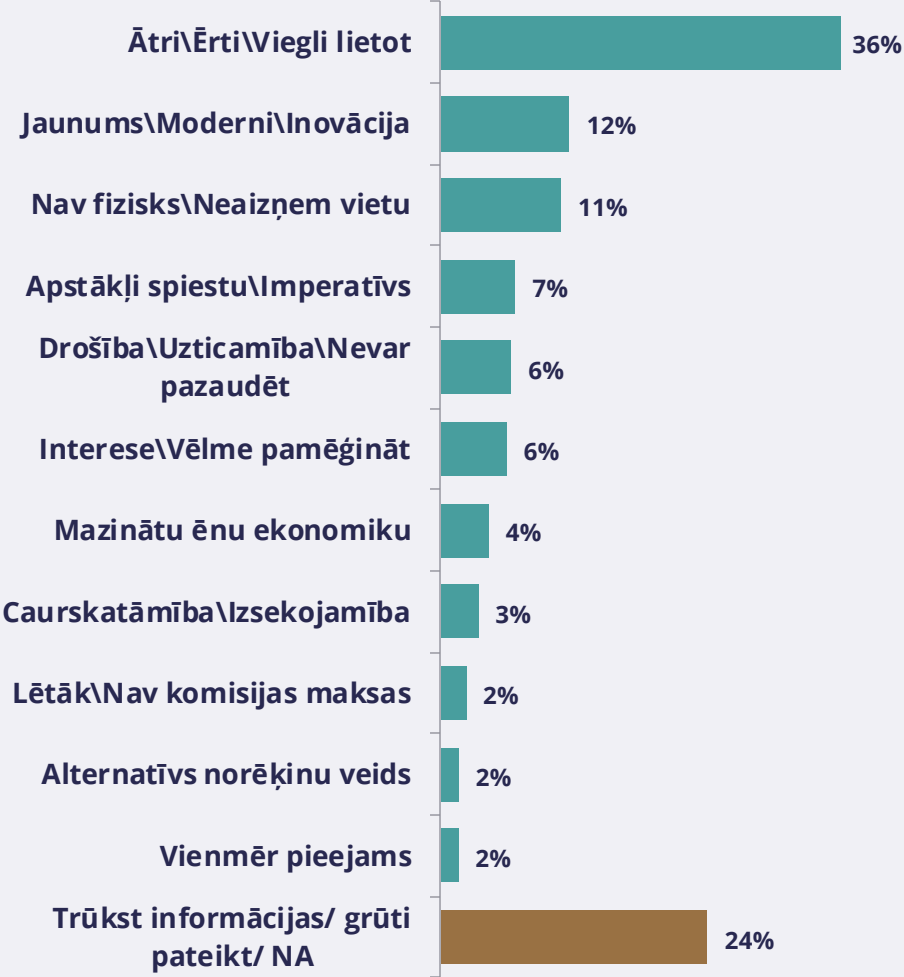
Īslaicīgas atkāpes no turējuma limitiem, nodrošinot maksājumu nepārtrauktību (juridiskām personām).

Priekšstati par digitālā eiro priekšrocībām un trūkumiem

Q.9. Vai jūs lietu digitālo eiro, ja tāds tiktu ieviests?

Kāpēc Jūs lietu digitālo eiro? Kādas priekšrocības un ieguvumus saskatāt?

Bāze: respondenti, kuri lietu digitālo eiro; 2025 II: n=259

Kāpēc Jūs nelietotu digitālo eiro? Kādus trūkumus un riskus saskatāt?

Bāze: respondenti, kuri nelietotu digitālo eiro; 2025 II: n=425

Projekta ieviešanas plāns

Izpētes fāze

Okt. 2021 – Okt. 2023

Koncepta definēšana,
tehniskā izpēte un dizaina
piedāvājums

Sagatavošanās fāze

Nov. 2023 – Okt. 2025

Mērķi:

- Shēmas noteikumu (rulebook) izstrāde
- Piegādātāju/ izstrādātāju atlase
- Gala lietotāju izpēte
- Padziļināta izpēte par tehniskajiem aspektiem, turējuma limits, bezsaistes risinājums

Nākamā fāze

No 2025. gada nov.

Sagatavošanās potenciālai ieviešanai:

- Piegādātāju atlases noslēgšana
- Izstrādes uzsākšana
- Testēšana/ pilotēšana

Gala lēmums par digitālā eiro funkcionalitātēm un ieviešanu var tikt pieņemts tikai pēc Eiropas Savienības sagatavotā regulējuma apstiprināšanas

Paldies par uzmanību!

